

Idehefte til bruk i språkkafeer

Samlet av Ingeborg Margrete Andersen

Revidert utgave 2016

Deichmanske bibliotek, Tøyen

Forord

Ideene i dette heftet er samlet av Ingeborg Margrete Andersen til bruk på Språkkafeen ved Deichmanske bibliotek Tøyen.

Idéheftet er tenkt som et verktøy som flere kan bruke og gjerne bidra med nye ideer. På denne måten kan heftet utvides og forbedres etter hvert. Så kom gjerne med forslag!

Heftet skal kun brukes innen bibliotek. Ønsker du å bruke noen av ideene utenfor denne sammenhengen - ta kontakt først.

Takk til våre dyktige frivillige for ideer og innspill. Ingen nevnt, ingen glemt!

Vårt tilbud henvender seg til de som har middels språknivå. Dette gjenspeiles i oppgavene, men de fleste passer (eller kan tilpasses) alle nivåer.

* markerer at oppgaven ikke egner seg for dem med veldig dårlig språknivå.

(f) markerer at oppgaven trenger noe forberedelse.

Oslo 19. august 2016

Anita Harby
Deichmanske bibliotek

Ingeborg Margrethe Andersen

Innholdsoversikt

1 Kreative oppgaver

1.1 Bli kjent-øvelser

- 1.1.1 Inndeling i par
- 1.1.2 Inndeling i grupper
- 1.1.3 Intervju
- 1.1.4 Hva betyr navnene?
- 1.1.5 Mitt navn er...:
- 1.1.6 Mitt navn er..., variant II
- 1.1.7 Alfabetisk presentasjon
- 1.1.8 Fakta/løgn

1.2 Fortelling

- 1.2.1 Felles brev, et ord ad gangen
- 1.2.2 Felles historie
- 1.2.3 Adjektivfortelling
- 1.2.4 Eventyr med inspirasjon fra bilder
- 1.2.5 Fortellinger på seks ord
- 1.2.6 Hvis stolen kunne snakke
- 1.2.7 Flygende teppe

1.3 Assosiasjoner

- 1.3.1 Beskrivelse kontra assosiasjon
- 1.3.2 Assosiasjonslenke
- 1.3.3 Tankekart
- 1.3.4 Sammenligninger

1.4 Sanser

- 1.4.1 Rosiner
- 1.4.2 Druer
- 1.4.3 Sansene våre
- 1.4.4 Farger
- 1.4.5 Berøringssansen
- 1.4.6 Gjett en ting

1.5 Hvem og hvorfor

- 1.5.1 Postkort med mennesker
- 1.5.2 Knapper
- 1.5.3 Fortellingen om en knapp
- 1.5.4 Plaggets historie
- 1.5.5 Finne opp en person
- 1.5.6 Hvem sitter på den usynlige stolen?
- 1.5.7 Person, sted, handling
- 1.5.8 Hvorfor?
- 1.5.9 God dag, hvem er du?
- 1.5.10 Hatter

1.6 Ordtrim

- 1.6.1 Ord-skattejakt
- 1.6.2 Stol-leken spesial
- 1.6.3 Kryssord
- 1.6.4 Tungeknekkere
- 1.6.5 Mitt skip er lastet med
- 1.6.6 Hviskeleken
- 1.6.7 Kongen befaler
- 1.6.8 Vi smaker på ord
- 1.6.9 Adjektivjakt

1.7 Dikt

- 1.7.1 Skrive enkle dikt
- 1.7.2 Gjendiktning
- 1.7.3 Dikt av tankekart
- 1.7.4 Rim

1.8 Meditasjon

- 1.8.1 Natur
- 1.8.2 Farger
- 1.8.3 Hva gir deg ro og glede

1.9 Gjetteleker

- 1.9.1 20 spørsmål
- 1.9.2 Hvem er jeg?

1.10 Rollespill

- 1.10.1 Besøk
- 1.10.2 Restaurant
- 1.10.3 Jobbintervju
- 1.10.4 Dugnad
- 1.10.5 Ordtak, rollespill
- 1.10.6 Mimelek

1.11 Konkurranser

- 1.11.1 Ordkonkurranser
- 1.11.2 Ordkonkurranser, flere temaer
- 1.11.3 Ord som slutter eller begynner med
- 1.11.4 Norske ord og uttrykk med dyr
- 1.11.5 Norske ord og uttrykk med farger
- 1.11.6 Navn
- 1.11.7 Navn og yrker
- 1.11.8 Quiz

1.12 Sanger

- 1.12.1 Bursdagssang
- 1.12.2 Fader Jakob på forskjellige språk
- 1.12.3 Tullesang
- 1.12.4 Sangeksempler

1.13.bilder

- 1.13.1 Postkort eller andre bilder
- 1.13.2 Julekort
- 1.13.3 Bilder av matvarer
- 1.13.4 Zeppelinkort
- 1.13.5 Story Cubes

1.14 Brettspill:

- 1.14.1 Fantasi
- 1.14.2 Kokkelimonke
- 1.14.3 Scrabble
- 1.14.4 Aliaskort
- 1.14.5 A-Å

2 Diskusjon og samtale

- 2.1 Interesser
- 2.2 Opplevelser
- 2.3 Min by
- 2.4 Hva anbefales i byen
- 2.5 Aktiviteter i byen
- 2.6 Steder å besøke
- 2.7 Dagligdagse ord og uttrykk
- 2.8 Ordspråk
- 2.9 Ordspråk, barneoppdragelse
- 2.10 Ordspråk fra andre land
- 2.11 Norske koder
- 2.12 Ordspill
- 2.13 Diskusjon, for og imot
- 2.14 Norge
- 2.15 Å lære Norsk
- 2.16 Drømmer
- 2.17 Mat
- 2.18 Klær/klesdrakt
- 2.19 Helse
- 2.20 Vennskap
- 2.21 Gaver
- 2.22 Fritid
- 2.23 Reise
- 2.24 Musikk
- 2.25 Norsk musikk
- 2.26 Ord
- 2.27 Klar Tale
- 2.28 Diverse samtaleemner

3 Maler og eksempler

- 3.1 Finne opp en person
- 3.2 Ord og uttrykk med dyr
- 3.3 Uttrykk med farger
- 3.4 Eksempler på ordspråk
- 3.5 Mal adjektivfortelling

4 Tips og råd

- 4.1 Mal dagsplan
- 4.2 Premier
- 4.3 Kjekt å ha

1 Kreative oppgaver

1.1 Bli kjent-øvelser

1.1.1 Inndeling i par (f)

En morsom (og lærerik) måte å dele inn folk i par på, er å skrive lapper med ord som hører sammen i par. Deltakerne trekker hver sin lapp og leter etter sin «makker» ved å spørre de andre hvilket ord de har. (*Eksempler på par: Bøtte-spade, katt-mus, hånd-hanske, salt-pepper, nål-tråd, høne-egg, papir-blyant, kart-kompass, lys-mørke*)

1.1.2 Inndeling i grupper (f)

Legg lapper med forskjellige steder/begivenheter på bordene. (*Middag. Dyrehage. Flyplass. Strand. Konsert. Datamaskin.*) Deltakerne trekker hver sin lapp fra en bolle, og finner ut hvilket bord de tilhører. (*På lappene: Fiolin. Piano. Sang. Dirigent. Publikum. Tastatur. Internett. Facebook. Dokument. Kniv. Gaffel. Tallerken. Serviett. Fisk. Tiger. Bjørn. Elefant. Ape. Koffert. Billett. Pass. Toll. Sol. Badeball. Badedrakt. Parasoll. Sand*) Deltakerne snakker om bordets tema. *Her har vi tatt utgangspunkt i at det er seks grupper.*

1.1.3 Intervju

To og to setter seg sammen og «intervjuer» hverandre. (F.eks.: Hva heter du, hvor gammel er du, bakgrunn og ønsker for fremtiden/livet i Norge) Ca. 10 min. Etterpå samles vi i plenum, og alle forteller om sin makker.

Utviding av oppgaven: 2 og 2 intervjuer hverandre Deretter går 4 og 4 sammen og de presenterer hverandre for hverandre. *Vi bør nevne at hver deltaker selvsagt bestemmer hva de vil være åpne om, og at det vi snakker om, ikke kommer utenfor rommet vi er i.*

1.1.4 Hva betyr navnene? (f)

Vi har en navnebok og finner betydningen av navnene til folk i den. Dessverre er det en del utenlandske navn som ikke står der, men det hender folk vet hva deres eget navn betyr, evt. kan de finne det ut til neste gang. Kjekt om man har navnebøker tilgjengelig.

Utviding av oppgaven: Vet du hvorfor du fikk akkurat det navnet? Har du noen kallenavn, eller hadde det som barn? *En alternativ måte å bli kjent på og en innføring i norske tradisjoner.*

1.1.5 Mitt navn er...:

Vi forklarer litt om adjektiver. Deltakerne kommer med eksempler som passer i hjelpe-setninger på tavla. (*Forslag til setninger: sola er..., damen er..., en.....hund, jeg synes at du er..., høsten var..., datteren min veldig....*) Deltakerne får noen minutter til å skrive forskjellige adjektiver som starter på deres forbokstav. Etter en stund kan de hjelpe hverandre i gruppa, til å finne flere adjektiver på sin bokstav. Nå skal alle velge et passende adjektiv til å sette foran navnet sitt, og presentere seg med det. (*Hei, jeg heter Ivrigge Ingeborg.*) Navnene noteres på tavla. *Dette er litt annerledes måte å bli litt kjent med hverandre på. Se mer om adjektiver under punkt 1.2.3 Adjektivfortelling.*

1.1.6 Mitt navn er..., variant II

Alle kommer med forslag til frukt, krydder, kaker og godteri – det skrives på tavla. I gruppene: Finn en frukt e.l. med samme bokstav som fornavnet ditt. (Det bør være noe du liker!) De andre kan hjelpe. Navnene noteres ned. *Jeg heter Ingeborg Ingefær eller Ingeborg Iskrem.* I plenum: en etter en presenterer seg med navn + tilleggsnavn + land.

1.1.7 Alfabetisk presentasjon

Vi danner en sirkel eller en linje, hvor vi står i alfabetisk rekkefølge etter fornavn. Vi hjelpes ad. Når vi har en sirkel eller linje, sier vi navn og land.

1.1.8 Fakta/løgn *

Gruppeoppgave: Alle lager tre faktasetninger og en løgn om seg selv. Vi tar noen eksempler som forklaring, i plenum. Setningene presenteres i gruppene og de andre gjetter hva som hva er sant og ikke.

1.2 Fortelling

1.2.1 Felles brev, et ord ad gangen

Deltakerne sier et ord ad gangen etter tur, ordene noteres på tavla (eller på et ark i gruppa). Først må vi ha en overskrift, for eksempel «hei» eller «kjære» (fra første deltaker). Så må vi vite hvem brevet er til (fra andre deltaker.) Deretter kommer resten av brevet, og tilslutt «hilsen» eller lignende. Vi tar noen runder til vi har fylt tavla/arket. Om det blir feil grammatikalsk, kan man foreslå en annen bøyning av det samme ordet. Vi kan også foreslå mer passende preposisjoner. Men stort sett får teksten forme seg sjøl – absurd blir den uansett!

En vri på oppgaven: Et felles avisinnlegg, en jobbsøknad, et dagbokark, et eventyr (da starter man med «det var en gang») – eller noe annet som dere eller deltakerne har forslag om. (Man kan også bestemme i gruppa/plenum hvem brevet skal være til, f.eks. mor, julenissen, statsministeren.)

Øvelsen kan gjøres i grupper eller i plenum. En i person skriver ned teksten. Tekstene leses opp i plenum til slutt.

Variant: Et eventyr eller en fortelling hvor man sier to ord hver, eller en setning hver.

1.2.2 Felles historie *

Øvelsen kan også gjøres muntlig, man sitter i en ring og sier hvert sitt ord. En deltaker sier første ord, neste et nytt osv. Først en omgang, og så en til, hvor det skal gå litt fortere. Det er lov å si «pass», om det står helt stille. *Dette blir rart uansett, prøv å ikke la «flyten» ødelegges av stadige forklaringer!*

1.2.3 Adjektivfortelling (f)

Vi lager en historie på forhånd, med «hull» til adjektiver.

Vi snakker om forskjellige typer adjektiver: beskrivende, vurderende + partisipper. *Det kan f.eks. være farger (blå, grønn) eller former (runde, firkantede, tynne) eller helt andre: (sinte, glade, trofaste). Det kan også være sammensatte ord som (iskrem-spisende,) (blomster-elskende).* Det kan være greit å ha noen forslag som noteres på tavla. Deltakerne kommer så med ord til historien, valgt fra tavla eller helt fritt. Vanskelige ord kan forklares. Historien leses opp. Kan gjøres i grupper eller plenum.

Variant: Gruppene skriver en liten adjektivadjektivfortelling og bytter med en annen gruppe. Den frivillige setter inn ord fra deltakerne. Det kan være lurt å prøve kort i plenum først.

1.2.4 Eventyr med inspirasjon fra bilder (f) *

Man kan bruke postkort eller andre bilder. Det finnes også kort som er laget spesielt til dette formålet, for eksempel «Eventyrkort» fra Saga. Vi skal skape et felles eventyr ved hjelp av disse kortene. Deltakerne trekker hvert sitt kort, som de legger med billedsiden ned. Lederen starter opp eventyret med «det var en gang». Deretter tar en og en av deltakerne opp kortet sitt og med inspirasjon fra dette fortsetter de på den felles historien, med to-tre setninger hver. Det er lov til å melde pass. Vi tar noen runder.

1.2.5 Fortellinger på seks ord *

Ernest Hemingway har laget et eksempel: «For sale, baby shoes, never worn.» Ideen er altså at man finner seks ord som utgjør en hel fortelling. Vi kan gjøre dette sammen i plenum, i grupper eller en og en – med opplesning til sist.

1.2.6 Hvis stolen kunne snakke

Hvem har sittet på denne stolen mon tro? Bruk fantasien og beskriv en person – kropp, klær, hvorfor har hun/han sittet der? Osv. Vi spør deltakerne etter tur.

Om det er mange språksvake i gruppa kan vi lage noen personbeskrivelser sammen, på tavla – først. Her er også en anledning til å komme inn på adjektiver, subjekter osv.

(Hjelpespmå: - Dame eller mann? - Barn eller voksen? - Hvilket land kom personen fra? - Hva slags klær hadde hun/han på? - Hvorfor satt hun/han på denne stolen? - Hva gjorde personen etter at han/hun hadde sittet her?)

Flere deler av hjernen er aktive når vi forteller eller hører en fortelling, enn om vi får presentert fakta. Og vi husker bedre, det som er formidlet som en historie. Grunnen til det, er at en historie er bygget opp av årsak – virkning – og det er nettopp slik vi tenker, det er viktig i forhold til vår overlevelse som mennesker.

1.2.7 Flygende teppe

Vi setter oss på et flyvende teppe. En og en eller hele gruppa. Hvor flyr vi? Hva ser vi?

1.3 Assosiasjoner

1.3.1 Beskrivelse kontra assosiasjon *

Ord har gjerne en privat betydning for oss i tillegg til den allmenne. De kan sette i gang våre assosiasjoner og tanker, og kan framkalle minner. Vi snakker litt om forskjellen på fakta og assosiasjoner. Skriv et og et substantiv på tavla, sammen kommer dere fram til en beskrivelse (fakta - som det ville stå i en ordbok) og en assosiasjon, ut fra ordet. Noen assosiasjoner er felles for mange av oss – for eksempel sol – ferie, mens andre er mer private. Kanskje minner appelsin meg om bestemor?

Deltakerne får utdelt ark og skriver beskrivelser og assosiasjoner ut fra ord på tavla. (Glem rettskrivningen!) Resultatene deles, enten i plenum eller gruppa. Det samme ordet kan gi veldig forskjellige tanker og assosiasjoner! *Eksempler: Gummistøvler. (1. Fottøy av gummi, som beskytter mot vann. 2. Duften av høst, knasende grener under føttene, gleden ved å ta dem av og komme inn i et varmt rom.) Ettermiddag. (1. Tidsrommet etter kl. 12.00 og fram til kvelden. 2. Ro, klassisk musikk fra et fjernt vindu, håndarbeid.)*

1.3.2 Assosiasjonslenke *

Lederen sier et ord. Første deltaker skal assosiere ut fra det ordet og si et nytt ord. Nestemann assosierer ut fra det nye ordet med enda et nytt ord, osv. Lurt om noen skriver opp ordene på tavla, eller et ark om det gjøres i gruppe.

1.3.3 Tankekart

Tegn en sirkel midt på tavla og skriv inn et ord. Sammen med deltakerne assosierer vi fritt ut fra ordet og lager nye sirkler med ord, som er linket til det opprinnelige ordet. Ordene som nå kommer fram, settes i nye sirkler, nye ord assosieres ut fra dem, osv.

Deltakerne får hvert sitt A3 ark og setter seg litt spredt i rommet, de lager et tankekart ut fra ordet dere har blitt enige om. Dette er private notater som ikke skal vises fram eller leses opp. Det gjør derfor ikke noe om ordene er stavet feil. Deltakerne setter seg to og to. De skal velge noe fra arket sitt som de synes er greit å dele, og snakke sammen om dette. Evt. deling av noe i plenum etterpå. *Forslag til ord: Drømmer (natlige, fremtidsdrømmer, feriedrømmer, ønskedrømmer osv.). Til Norge. Frihet. Vennskap. Møte. Glede. Gave. Deltakerne kan komme med sine forslag.*

Tankekart er fint å bruke som introduksjon til samtaler/diskusjon. Det skal gi deg minst 60% flere assosiasjoner enn du ellers hadde fått. De brukes også til brainstorming, planlegging og som en huskelapp. Et eksempel på bruk av tankekart: Deltakerne fikk en innføring i metoden. De hadde sett en felles film, som vi ville diskutere. Jeg spurte hva som var filmens temaer og listet opp disse på tavla. Deltakerne fikk hvert sitt A3-ark og valgte et av filmens temaer som de plasserte midt på arket. Så assosierte de fritt ut fra dette ordet. Ordene ble lest opp, og vi valgte diskusjonstema: Integrering.

Variant: Sett opp ordene fra tankekartet som et dikt og les det opp! (Se også under punkt 1.7.1: Dikt.)

1.3.4 Sammenligninger *

1. Deltakerne kommer med forslag på kjente mennesker, som noteres på tavla. De deles opp i grupper og velger ut en av personene, eller finner fram til en på egenhånd. De skal sammenligne denne med ulike dyr, tresorter, skotyper, blomster, frukter, møbler, biler osv. (Om han var en bil, ville han ha vært.) En noterer ned. (Det kan nok være lurt og gå rundt og hjelpe litt til.) Beskrivelsene deles i plenum, om man går direkte på beskrivelsene kan de andre gruppene gjette hvilken person det er snakk om.
2. Deltakerne får hvert sitt ark og skal notere ned momenter om en fiktiv person. Oppgaven er: Beskriv et menneske som en kake. (Med kakeuttrykk). F.eks.: Hun så sprø og lekker ut, men var klissete å høre på. De små, mørke rosinøynene plirte over munnens kirsebærlepper. Rettskriving er ikke viktig. De som vil, leser opp etterpå.

Å sammenligne mennesker med noe annet kan være god språktrening. Det trener opp den språklige observasjonsevnen til å finne presise beskrivelser. Også en fin måte å bli kjent med «nye» ord, på. (Oppgaven er lånt fra Dahle, Gro og Wold, Kjersti: «Velkommen til språket» skriveøvelser for lærere, elever og andre skrivelystne. Cappelen akademisk. 2005.)

1.4 Sanser

Vi snakker om hvilke sanser vi har. Skriv gjerne eksempler på tavla. *Syn, hørsel, luktesans, smakssans og følesans (berøringssans.) (7. sans). Lukt og hukommelse er som dere sikkert vet, ofte tett sammenkoblet.*

1.4.1 Rosiner (f)

Vi deler ut rosiner. Deltakerne lukker øynene og nyter rosinene, kanskje kommer det noen minner? I plenum: Noen som vil dele minner, eller som kom til å tenke på noe annet de vil fortelle om?

1.4.2 Druer (f)

Klem på dem, lukt på dem, smak på dem. Lukk øynene en liten stund. Noen som vil dele minner om druer?

Flere alternativer: Deltakerne får lukte på Stearinys, shampo, eple, kaffe osv.

1.4.3 Sansene våre *

Deltakerne deles inn i tre grupper.

Gruppe en skal snakke om opplevelser med å kjenne, føle.

Gruppe to om opplevelser forbundet med smak.

Gruppe tre om opplevelser knyttet til lukt.

Ca. 10 min.

Noen av opplevelsene deles i plenum.

1.4.4 Farger

Hva er din yndlingsfarge? Nevn en ting som har denne fargen. Forslag fra de andre? Noteres på tavla. Hvilke farger har vi?

1.4.5 Berøringssansen (føle/taktil) *

Vi lager et tankekart på tavla (se punkt 1.3.3). Hvilke ord og assosiasjoner har vi til denne sansen? (*F.eks. Kjenne, merke*). Snakk i grupper: I hvilke yrker er berøring vanlig? I hvilke situasjoner er berøring vanlig? Hvilken «informasjon» kan vi få ved å berøre noe? (*F.eks. kulde/varme*). Barn og berøring.

På omgang: Alle forteller noe de har opplevd om følesans/berøring.

1.4.6 Gjett en ting (f) *

Den frivillige + en av deltakerne fra hver gruppe går inn i et annet rom hvor det er en gjenstand/et objekt. De skal føle, se, kanskje høre, lukte på tingen. Tilbake i gruppa skal deltakeren beskrive tingen uten å si hva det er. Den frivillige kan stille hjelpespørsmål.

Hvordan kjennes den? Lukter den noe?

Kan gjentas med flere deltakere/ting.

1.5 Hvem og hvorfor

1.5.1 Postkort med mennesker(f) *

Vi har med en samling postkort med forskjellige menneskemotiver. Deltakerne får utdelt et kort og skal lage en historie rundt personen de velger å være på bildet. Lederen skriver opp en del spørsmål på tavla, for eksempel: «*Hvem er du, navn, alder, hva har du på deg, er du sammen med noen, hvor befinner du deg, hva skjedde, hvordan følte du deg og hva skjedde etterpå.*» Deltakerne ser på kortet og tenker ut svar på spørsmålene. Deretter presenterer de personen sin med historien de har tenkt ut, for de andre i plenum. *Her er poenget gjennom en fiktiv person å kunne bruke språket aktivt både mht. vokabular og grammatikk (fortid, nåtid, fremtid).*

1.5.2 Knapper (f) *

(En variant av postkort-oppgaven.) Vi har med en eske med forskjellige knapper. Alle velger hver sin knapp. Vi skriver hjelpespørsmål på tavla:

Hva slags plagg satt denne knappen på?

Hva slags person hadde på seg plagget? Dame eller mann? Barn eller voksen?

Hvilket land kom denne personen fra?

Hva skjedde med denne personen?

Hva skjedde med dette plagget?

Hvor havnet knappen?

Vi stiller spørsmål om knappens historie/personen som hadde hatt den på/plagget den var på – på samme måte som med postkortene. Deltakerne svarer etter tur. Vi andre kan komme med oppfølgende spørsmål.

1.5.3 Fortellingen om en knapp (f) *

Gruppeoppgave. På tavla: Forslag til plagg og stoffer. Gruppen får en felles knapp.

Ark til bordene: *En eldre dame var på kafe. Da hun tok av seg kåpa spratt det ut en knapp og trillet under kafebordet...* **En i gruppa starter, og svarer på spørsmålene:**

1.Hvem fant den?

2.Hvilket plagg havnet den på?

3.Hva skjedde med knappen (hvordan ble den vekk)?

Så er det neste person sin tur til å svare på spørsmål 1,2,3 «hvem fant den» osv. En runde - til alle har bidratt.

1.5.4 Plaggets historie

Velg et av plaggene du har på deg? (Eller et du har hjemme). Har det en historie? Har du kjøpt det? Fått det? Alle i gruppa på omgang.

1.5.5 Finne opp en person

Deltakerne besvarer spørsmålene etter tur, svarene noteres på tavle/ark. (Spørsmålene finner du under punkt: 3.1) Er det hunkjønn eller hankjønn? Osv. Tilslutt har vi laget en person!

Utvidelse av oppgaven: *

Deltakerne får nummer – 1, 2, 3

De som er nummer 1. skal fortell litt om denne kvinnen/mannens barndom.

De som er nummer 2. skal fortelle om personen nå.

De som er nr. 3. skal fortelle om framtiden.

(De får noen minutter til å tenke og notere.)

Vi hører en versjon fra en ener, en fra en toer og en fra en treer. Så starter vi på en ener igjen.

Vi kan stille hjelpespørsmål.

1.5.6 Hvem sitter på den usynlige stolen? (f)

Variant av den forrige oppgaven – passer i grupper. (Kopier opp lista fra punkt 3.1 til gruppene.) Deltakerne besvarer spørsmålene etter tur, svarene noteres på lista. Er det hunkjønn eller hankjønn? Osv. Tilslutt har vi laget en person!

I plenum: Si navnet + plukk ut ca. fem punkter om personen.

1.5.7 Person, sted, handling

Tavlas snus vekk fra deltakerne, vi streker opp tre kolonner vertikalt, og linjer (ca. 12-15) horisontalt. En etter en av deltakerne kommer med forslag til et subjekt (et dyr, en kjendis osv.) ordene blir notert nedover i første kolonne på tavla. I neste runde kommer de med verb –

handlinger, som blir notert nedover i andre kolonne. Til sist – steder, noteres i siste kolonne. Det blir en del crazy setninger ut av dette. Lederen leser opp – etterpå blir tavla snudd. Lederen kan også plukke ut noen av setningene og spørre - hvorfor - det og det skjedde (hvorfor gråter elefanten i svømmehallen? f.eks.) Deltakerne svarer spontant.

Her får man bl.a. øvet på preposisjoner. (Rare setninger som ble til: En katt spiser på biblioteket. Jens Stoltenberg danser i garderobeskapet. En slange selger sykler på Tøyen.)

Subjekt	Verb (handling)	Sted
.....		
.....		
.....		
.....		

1.5.8 Hvorfor? (f) *

De rare setningene fra oppgaven over skrives på lapper og fordeles i gruppene. Gruppen skal finne ut *hvorfor* – Jens Stoltenberg danser i garderobeskapet – osv. Hva skjedde? Gruppene presenterer svarene/historiene i plenum.

Man kan også velge å la deltakerne trekke hver sin lapp, og svare på «hvorfor».

1.5.9 God dag, hvem er du? (f)

Det trengs pr bord: Terninger, «oppskrift» (se under), papir til å notere på.

Det kan være lettere å prate, om man «er» en annen person! Deltakerne skal her slå terning om identiteten sin.

Kast terningen på rundgang. Notér svarene deres.

1. omgang: 1,2,3 = dame 4,5,6 = mann

2. omgang: 1=70 år - 2=20 år - 3=30 år - 4=40 år - 5=50 år - 6=60 år

3. omgang: (Jobb) 1= i dyrehage - 2= på sirkus - 3= som bonde - 4= som fisker - 5= som politiker - 6= som kunstner

4. omgang: Velg et navn.

En deltaker av gangen, forteller om seg selv. De andre spør om yrket, familieforhold mm. De frivillige holder seg litt i bakgrunnen, men trår til ved behov.

1.5.10 Hatter (f)

Først kommer alle med eksempler på hodeplagg. Bordene får hver sin hatt + papirark.

På tavla: Hvem eier eller eide hodeplagget? Kjønn? Alder? Nasjonalitet? Nevn en anledning hatten ble brukt i. Alle skriver litt om dette, selv. Rettskriving ikke nødvendig! (Eller de bare tenker det ut.) Alle leser opp (eller forteller) om sin person i gruppa. Gruppen velger ut en av historiene til opplesning i plenum, eller lager en felles fortelling.

1.6 Ordtrim

1.6.1 Ord-skattejakt (f)

(Passer best om man ikke er så veldig mange.)

a) Lag et sett lapper og konvolutter med ord i par: **kjøleskap** – melk, **lommebok** – penger, **vase** – blomst, **hanske** – hånd, **pennal** – viskelær, **bøtte** – vaskefille, **seng** – dyne, **vask** – propp, **stekeovn** – kake. Ordene i fet skrift skrives på små konvolutter, ordene i kursiv på pappbiter.

b) Legg kake-lappen i vase-konvolutten, tannbørste i stekeovn, hånd i toalettmappe, viskelær i hanske, propp i pennal, dyne i vask, melk i seng, vaskefille i kjøleskap, penger i

bøtte. I konvolutten med **lommebok** legger du en lapp hvor det står: Skatten er... (og fyller inn gjemmested). Du har nå en enslig lapp hvor det står: *blomst*. Dette er et sett, som puttes i en mappe. Lag så mange mapper som det er grupper, med samme tekst.

Vi forklarer først på tavla: Det handler om ting som er inni eller oppi andre ting. F.eks. brød inni brødboks, lys oppi lysestake. Flere eksempler?

Deltakerne deles i grupper på tvers av språknivå og får tildelt hver sin mappe. De skal nå pare to og to ord som hører sammen. *Blomst* legges først i **vase**, inni der finner de en ny lapp hvor det står: *kake*, hvor skal den? *Osv.* Hvilken gruppe finner først beskrivelsen av gjemmestedet og får skatten? *Vi brukte en pose med sjokoladegullpenger. Denne oppgaven krever litt forarbeid, men mappene kan brukes igjen og igjen.*

1.6.2 Stol-leken spesial

Vi sitter i en sirkel, alle bortsatt fra lederen har stol. Lederen stiller seg i midten. Sier for eksempel: Alle som har bukser, reiser seg. (Alle som har noe rødt på seg... Alle menn... Alle med briller, alle med sjal... osv.) De som er nevnt går inn til midten av sirkelen, der går de i ring til lederen roper «1-2-3». Nå skal lederen prøve å kapre en av de ledige stolene. Den som blir uten stol, må «stå» og sier nå: «Alle som...» *Osv.*, til vi har tatt noen runder.

1.6.3 Kryssord (f) *

Vi kopierer opp enkle kryssord. (For eksempel barnekryssord fra ukeblad.) Løses i grupper.

1.6.4 Tungeknekkere

Eksempler: «Stekt torsk, kokt torsk.» «Ibsens ribsbusker og andre buskvekster.»

Felles resitasjon. Og kanskje noen vil prøve seg alene?

Noen som har tungeknekkere fra sitt hjemland? Da tar vi dem sammen.

1.6.5 Mitt skip er lastet med (jeg skal ut og reise og vil ta med...)

Finn en bokstav. Alle sier et ord på bokstaven etter tur. Ta gjerne noen runder!

(Mitt skip er lastet med: Dadler, damevesker, drømmer, dinosaurer ...)

Man kan også velge ut et tema/område: Mitt skip er lastet med: Noe spiselig, klær, dyr osv. Da bruker man alle bokstaver.

1.6.6 Hviskeleken

I grupper (eller plenum – valgt utfra hvor mange man er). En deltaker hvisker et ord til den ved siden av, som hvisker det videre. Er det samme ord som kommer tilbake til den som startet, mon tro? *Humor, konsentrasjon og læring av nye ord! Kan også brukes for dempe støynivået...*

1.6.7 Kongen befaler

Alle står opp. Lederen er konge eller dronning. Hun/han skal finne på hva deltakerne skal gjøre, og befale disse til å gjøre dette. For eksempel kan han/hun si "Kongen (Dronningen) befaler å hinke på én fot mens man holder en hånd på ryggen". Alt Kongen/Dronningen befaler må starte med "Kongen/Dronningen befaler..." Hvem har lyst til å være konge/dronning neste gang? (I den opprinnelige leken er den som ikke klarer å utføre det kongen befaler, ute. Jeg vil ikke anbefale dette, da det skaper en utrygghet.) *Læring kombinert med bevegelse skal være ekstra virksomt!*

1.6.8 Vi smaker på ord

1. Ord du liker. 2. Ord du ikke liker. (Deltakerne kommer med ord.) 3. vi lager en historie med noen av ordene.

1.6.9 Adjektivjakt

På tavla: Eksempler på adjektiv og adjektivtyper. Farger, former, størrelser mm. (Se gjerne mer om adjektiver under punkt 1.2.3 Adjektivfortelling.)

Så begynner jakten: To og to går rundt i biblioteket/lokalet og finner adjektiver. Ta med blyant og papir! Avtal når de skal være tilbake. Del adjektivene i gruppa eller plenum og fortell litt om hva dere så.

1.7 Dikt

1.7.1 Skrive enkle dikt etter en oppskrift *

Tema

To ord om tema

Tre ord om tema

Fire ord om tema

Første ord gjentas.

Appelsin

liten sol

saftig og søt

minner meg om skogtur

appelsin

mor

flott dame

vil meg vel

greit å ha en

mor

Forslag til ord å skrive dikt om. (Notere på tavla.) Vi lager et dikt sammen på tavla.

Deltakerne går sammen i små grupper og lager enkle dikt. (Glem rettskriving!)

(Kanskje noen også vil prøve seg alene.)

1.7.2 Gjendiktning (f) *

Vi har på forhånd bedt deltakerne om å ta med et dikt på sitt morsmål. Vi «gjendikter» dette til norsk sammen, de fleste ord har synonymer. Alle kommer med forslag til ord som er dekkende og får fram budskapet og essensen av diktet. Det må også gjerne være poetisk! Den som har med diktet får ta avgjørelsen om hvilke ord som brukes i oversettelsen.

1.7.3 Dikt av tankekart *

Har dere laget tankekart over et tema? (Se punkt 1.3.3.) Da kan dere sette opp ord fra kartet i et enkelt dikt!

1.7.4 Rim *

En i gruppa noterer. Lederen finner på en setning. Deltakerne kommer med setninger som rimer på denne. Jeg tror det er lurt om «ordet er fritt», og ikke på omgang. Noen vil synes at dette er litt vanskelig, men de kan ha utbytte av å høre på / lære nye ord. Etter noen linjer finner en deltaker en ny setning man skal rime på. (Dette kan i prinsippet gjøres ved at man sender arket rundt, men ikke alle kan/er så begeistret for å skrive. Så det greieste er nok at en person noterer.)

1.8 Meditasjon

Musikk kan gi assosiasjoner. F.eks. natur, stemninger, bilder, minner.

1.8.1 Natur (f)

Vi setter på en CD med meditasjonsmusikk. Deltakerne lukker øynene og «går ut i naturen». Her i Norge, eller i hjemlandet. De får noen minutter. Etterpå forteller de som vil, om sitt landskap. Hvilken natur var du i?

1.8.2 Farger (f)

Hvilke farger hører dere i musikken?

1.8.3 Hva gir deg ro og glede? (f)

Vi setter på en CD med meditasjonsmusikk eller annen rolig musikk.

Til deltakerne: Tegn noe, eller bare lek med fargestifter/blyanter. Bruk god tid. Ikke snakk!

Når jeg stopper CDen, kan dere snakke!

Del det du ønsker å dele. De andre kan spørre, du bestemmer om noe er privat for deg.

Annen musikk som kan brukes i disse oppgavene: Grieg. Div. folkemusikk.

1.9 Gjetteleker

1.9.1 20 spørsmål *

Lederen tenker på en ting. Dette er den klassiske gjetteleken hvor en og en deltaker kommer med spørsmål «er det levende» «er det et dyr» «er det blått» osv. Inntil de har funnet ut hva det er. Lederen kan bare svare ja eller nei. Den som gjetter det til sist, finner et nytt objekt som vi skal gjette.

1.9.2 Hvem er jeg? (f) *

Vi bestemmer oss for om vi skal være dyr, planter, kjente mennesker – eller noe annet.

Lederen fester en post-it-lapp bak ryggen på deltakerne, hvor det står hva eller hvem de er. Så spør de etter tur, «lever jeg i Norge», «er jeg farlig» osv. Helt til alle har gjettet hvem de er.

Det kan være fint med noen relevante bøker å kikke i. (*Eksempler på pattedyr: Mus, katt, hest, sjiraff, hund, elefant, sau, bjørn, isbjørn, kenguru, elg, rådyr, dådyr, ulv, rev, sebra, løve, tiger, flodhest, okse, reinsdyr, hval, sel, hjort, gaupe, pinnsvin, gaupe, bever, kanin, hare, ekorn.*)

1.10 Rollespill

1.10.1 Besøk *

Vi snakker litt i plenum først, om det å være på besøk. Hva sier man? Gjør man? Hvordan presenterer man seg? Eksempler på høflighetsfraser? Hva kan man servere? OSV.

Deltakerne setter seg i grupper på tre eller fire. De velger om de skal være:

- Venner
- Kollegaer
- Ektepar med venner på besøk
- Svigersønn på besøk
- Utenlandske turister i norsk hjem

Andre forslag...?

De velger «roller» i gruppa. De kan finne seg nye navn, som skrives på post-it-lapper. De kan også velge en forhistorie: *De har sett en film, de skal planlegge et bryllup, de er sinte på sjefen,*

eller noe helt annet. Så kan selskapet begynne! Til slutt snakker vi litt i plenum igjen. Hvordan gikk det?

Inspirert av ønsker fra deltakerne om å dramatisere dagligdagse situasjoner.

1.10.2 Restaurant *

En runde i gruppa - alle forteller om en matrett/matopplevelse. Også de norske. Velg en eller flere matretter og lag en restaurant. Det trengs en kokk, en kelner og resten er gjester. Sett opp en meny. Komponer hovedretter, desserter og drikkekart. Hva slags restaurant er dette? Nasjonalitet? Spesielle retter?

To og to grupper inviterer den andre gruppa til restauranten sin og tar opp bestilling. Server maten og gjør opp regningen. (Gjestene i gruppa kan nå være stamgjester, eller bare tilskuere.)

1.10.3 Jobbintervju *

Først samtaler man om er egne erfaringer med jobb/jobbsøking.

Rollespill i grupper: Bestem hva slags type jobb det er snakk om. En er sjef, en er arbeidssøker. De andre i gruppa observerer og kommer med tilbakemeldinger etterpå. Bytt om, til alle som har lyst, får prøvd seg. Det er ingen tvang! Den frivillige kan ta rollen som sjef (eller arbeidssøker), ved behov.

Oppsummering i plenum. Om noen er kjempemodige, tar de et rollespill foran alle!

1.10.4 Dugnad *

Ordforklaring: Dugnad er frivillig arbeid av betydning for fellesskapet. Alle bordene er et borettslag. Den frivillige er sekretær. Deltakerne velger forskjellige roller: F.eks.:

Vaktmesteren. Den travle forretningsmannen/kvinnen. En sur, negativ, person. En blid, positiv person. En som vil blande seg opp i alt. Et barn. (Eller en selvvalgt rolle.)

Dere har et møte, for å planlegge en vårdugnad. Gi borettslaget et navn og hold møtet! Noe i plenum?

1.10.5 Ordtak, rollespill (f) *

Gruppene får utdelt et ark med ordspråk. (Se punkt 3.4)

- Deltakerne bytter på å lese opp ett og ett ordtak. De diskuterer hva de egentlig betyr. I den språksterke gruppa får de gjette mye selv, før vi norskinger evt. kommer med fasiten. I den språksvake gruppa brukes mye av tida til å oversette/forklare.
- De velger ut et ordtak som de skal dramatisere og vise for den andre gruppa. Gruppene fordeler seg på to rom og øver inn opptrinnet. Det er viktig at det er frivillig – om noen ikke ønsker å være med er det helt OK.
- Framføring av rollespillene for den andre gruppa. Hvem gjetter hvilket ordtak det skal forestille?

1.10.6 Mimelek

Deltakerne skriver subjekter på lapper: forskjellige dyr eller kjendiser for eksempel. En og en trekker en lapp og mimer uten ord, det som står der. De andre skal gjette.

Viktig: Om noen ikke vil delta i rollespill eller miming, må dette respekteres!

1.11 Konkurranser

Forslag til premier, se under punkt 4.1

1.11.1 Ordkonkurranse

Deltakerne deles inn i grupper og får 5 min til å skrive ned alle ord de kan om for eksempel: Matvarer, dyr, frukt, kjøkkenutstyr – eller noe helt annet. De norske får ikke bidra med ord, men kunne hjelpe, forklare, oversette.

Alle ordene blir talt opp – og den gruppa som har flest ord kan evt. få en premie.

1.11.2 Ord-konkurranse, flere temaer

Lag konkurranseark med ruter/rubrikker på forhånd. Hver gruppe får et ark hvor de skal fylle inn: Mat, dyr, natur, by i Norge, adjektiv og norske navn på bokstavene: E, R, L, S, A og T. Hovedsakelig deltakerne, med litt hjelp fra de frivillige etter hvert.

I plenum: Listene (eller noen av dem), leses opp. (*Det finnes et brettspill som heter A-Å, som bruker litt av det samme prinsippet.*)

1.11.3 Ord som slutter eller begynner med...*

Gruppene noterer så mange ord de kan som begynner med bokstavene «PÅ» f.eks, eller» INT». Eller som slutter med «ERE», osv. Mange muligheter! De norske får ikke bidra med ord, men kan hjelpe, forklare, oversette.

Alle ordene blir talt opp – og den gruppa som har flest ord kan evt. få en premie.

1.11.4 Norske ord og uttrykk med dyr (f)

Gruppene får hvert sitt ark med dyreuttrykk, hvor det står ... i stedet for dyret. (*Forslag under punkt 3.1*) Hvilke dyr (evt. fisk, fugl) tror dere skal inn? Fyll ut skjemaet. (Evt. kan de ha bøker om dyr, til å kikke i.) De frivillige kommer ikke med forslag men retter grammatikalsk (et dyr, flere osv.) Alle leser opp sine ark i plenum. Leder leser opp «fasiten», de frivillige setter opp poeng pr riktig dyr. Gruppene får fasitarkene og den med mest rett får evt. en liten premie. De morsomste forslagene blir også premierte!

Kanskje har noen av deltakerne det samme, eller et tilsvarende uttrykk på sitt språk? Da hører vi noen eksempler på det. *Uttrykkene kan være så å si identiske, men i noen tilfeller handler det om et annet dyr. Det er overraskende hvor universelle en del av disse «typisk norske» uttrykkene er. Gir jo en følelse av fellesskap!*

1.11.5 Norske ord og uttrykk med farger (f)

Gruppene får hvert sitt ark med fargeuttrykk hvor det står ... i stedet for fargen. (*Forslag under punkt 3.2*) Hvilke farge tror dere skal inn? Fyll ut skjemaet. (Evt. kan de ha bøker om farger, til å kikke i.) De frivillige kommer ikke med forslag men retter grammatikalsk mm. Alle leser opp sine ark. Leder leser opp «fasiten», de frivillige setter opp poeng pr riktig farge.

Gruppene får fasitarkene og den med mest rett får evt. en liten premie. De morsomste forslagene blir også premierte!

Kanskje har noen av deltakerne det samme, eller et tilsvarende uttrykk på sitt språk? Da hører vi noen eksempler på det.

1.11.6 Navn

Det gjelder å finne så mange navn på bokstavene A, E, L, R og S som mulig. Det kan gjøres felles i gruppene, eller man kan ta runder rundt bordet.

1.11.7 Navn og yrker *

Gruppene finner på navn som «passer til» yrker. Det kan være reelle personer (tannlege Røskeland) eller basert på fri fantasi som f.eks.: baker Bollesen, fisker Torske. Alternativt kan de trekke lapper med yrker og foreslå fantasifulle navn til disse. Deles i plenum.

1.11.8 Quiz *

Gjetting av quiz, f.eks. om Norge, i grupper. Spørsmål kan finnes i nettet, i Spørrebøker mm.

1.12 Sanger

Det bør ikke være for mange vanskelige eller gammelmodige ord. I noen tilfeller kommer vi ikke utenom det, da kan vi si at de ikke behøver å lære alle disse ordene, vi velger ut noen. De aktuelle ordene forklares i plenum eller i grupper. Det er smart med akkompagnement eller rytme. Evt. kan dere høre på sangen på forhånd, for å bli litt kjent med melodien. Sangen kan resiteres før den synges. Knytt gjerne opp til årstid/anledning/tema! (Se eksempler på sanger under punkt 3.4.)

1.12.1 Bursdagssang

Hør om noen har bursdag, i så fall er det koselig med en bursdagssang! Vi kan ta «Happy birthday» på diverse språk og/eller «Hurra for deg...», som er fin også fordi man får rørt litt på seg. Kanskje har noen en helt annen sang på sitt eget språk? *OBS: Vær sikker på at den som har bursdag synes at det er OK med så mye fokus!*

1.12.2 Fader Jacob på forskjellige språk (f)

Fin å bruke til sesongavslutninger. Sjekk på nettet, den finnes på veldig mange språk. Deltakerne velger hvilke utgaver som skal synges.

Variant: Ta den norske utgaven i kanon!

1.12.3 Tullesang (f) *

Vi tar en kjent sang, med en melodi som de fleste kan. Vi sier ikke hvilken sang det er, men ber om forskjellige ord (verb, adjektiver osv – med et visst antall stavelser). Vi noterer oss ordene på tavla som er snudd bak fram – og vips så har vi en «ny» sang! Den synger vi sammen. Eksempler: Fader Jakop, happy birthday...

1.12.4 Eksempler på sanger vi har brukt

Hode, skulder, kne og tå. Jeg gikk en tur på stien. Jo mere vi er sammen. Bjelleklang. Se min kjole. Lofottorsken. Jeg gikk meg over sjø og land. Min hatt den har tre kanter. Ro ro til fiskeskjær. Lille kattepus. Visen om været (T. Egner). Soltrall (A. Prøysen).

Dette med å synge kan deltakerne være litt delte på. Noen tenker kanskje at det er «barnslig». Men ifølge nyere forskning kan musikk ha stor betydning for hvor lett man lærer språk, fordi språk og musikk er nært knyttet. Man bruker ulike sanser og flere deler av hjernen samtidig når man synger sanger, hvilket virker positivt inn på hukommelse og læring.

1.13 Bilder

1.13.1 Postkort eller andre bilder (f)

Variant I: Deltakerne beskriver hva de ser på bildet.

Variant II: Fortell en liten historie med fri fantasi - ut fra kortet.

Variant III: Beskriv det du ser på kortet, ut fra at de har sett/opplevd det på reise.

Variant IV: Velg ut et kort. Hvorfor valgte du ut det? Hva minner det deg om?

Noen av historiene, deles i plenum.

1.13.2 Julekort (f)

På tavla: Motiv? Farger? Hvem er julekortet til og fra?

Alle velger hvert sitt julekort. Forklarer etter tur hva de ser på det og hvem det er til og fra.

Vi skriver et kort felles brev på tavla, de frivillige kommer med ord. (Som eksempel.)

I gruppene: Skriv et felles julekort, et ord ad gangen.

Leses opp i plenum.

1.13.3 Bilder av matvarer (f)

Først: Hva er dette? Etterpå: Gruppa skal lage en matrett basert på denne ingrediensen/disse ingrediensene. I plenum: Hva laget dere?

1.13.4 Zeppelinkort (Eller andre bilder av enkeltgjenstander.) (f)

Gruppene får hver sin bunke med motivkort. En deltaker ad gangen trekker et kort, og forklarer hvilket motiv de ser på kortet, uten å bruke selve ordet. De andre skal gjette hva det er bilde av. Ta gjerne flere runder.

Variant: Trekk et avtalt antall kort. Lag en setning (historie), ut fra kortene.

1.13.5 Story Cubes (f)

(Terninger med bilder i stedet for tall, greit å få tak i på nett eller i bokhandel.)

Velg antall terninger pr. gruppe. Terningene ristes, slippes ned på bordet og ut fra bildene skal det lages en historie som begynner med «Det var en gang...»

Skriv evt. opp hva ordet/ordene heter på norsk pluss på ditt eget språk.

I.14 Brettspill

Det fins mange spill å få kjøpt som har med språk å gjøre. Dette er bare et lit utvalg. Finn gjerne på egne og mer «snille» varianter av spillene. Uten konkurransemoment, tidsbruk og stress.

1.14.1 Fantasi *

Her skal du trekke et kort for så å mime informasjonen på kortet for lagspillerne dine. Gjetter de rett får laget ditt poeng og du kan flytte en brikke frem mot mål. Her er det bare fantasien som setter grenser.

1.14.2 Kokkelimonke *

Ved å finne opp forklaringer på en rekke elleville ord skal man bløffe sine motstandere til å tro på ens egen forklaring.

1.14.3 Scrabble *

Ord-kryssord.

1.14.4 Aliaskort

Forklar et ord uten å bruke selve ordet.

1.14.5 A-Å

Finne ord i forskjellige kategorier. (Se også under punkt 1.11.2 – man kan lage en enkel variant av spillet, selv.)

2 Diskusjon og samtale

Ta gjerne en runde eller flere, så alle får sagt noe. Å bruke tankekart i forkant av samtalen (se under punkt 1.3.3) kan gi inspirasjon, flere ideer og hjelp til å vise hva man mener om man ikke kan de aktuelle ordene. Man kan også legge fram bøker innen temaet.

2.1 Interesser

Alle kommer med temaer de er interessert i, hobbyer mm. Temaene skrives opp på tavla. Vi deler opp grupper etter interesser. Gruppene snakker om sitt tema. Til slutt forteller en i gruppa litt om hva de snakket om – i plenum.

2.2 Opplevelser (f)

Lapper med forskjellige temaer ligger i en bolle. (*For eksempel: Vennskap, et dyr, natur, reise, barndom, mat, jobb, hobby, språk, fest, sport, forandring.*)

En og en trekker en lapp og deler en opplevelse ut fra temaet som står der. (Det er lov å trekke en annen lapp, i stedet.) De andre deltakerne kan stille spørsmål. Om noen brenner etter å fortelle noe om samme tema, må det være lov! (Bare pass på at alle kommer til orde.)

2.3 Min by

Vi deler inn i grupper hvor deltakerne skal snakke om byen de bor i. Stikkord kan være: *Hvor bor du, turområder, museer, hvor er du kjent, hvor er du ikke kjent, hvor vil du gjerne dra. Noen som kjenner til lokalhistorie fra sitt bo-område? Hva er det første du husker om byen?* Stikkord kan noteres på tavla.

Noe kan evt. deles i plenum. *Det kan være til hjelp å dele ut kart eller brosjyrer.*

2.4 Hva anbefales i byen

Oppdeling i grupper. De får i oppdrag å reklamere for byen sin, for eks. for venner på besøk, turister eller lignende. De skal forberede dette i gruppa. Hva er det viktig for dere å informere om?

En fra gruppa forteller i plenum, de andre kan supplere. Vi andre stiller spørsmål.

2.5 Aktiviteter i byen

Del opp i grupper. Gruppe nr. en skal snakke om kultur, gruppe nr. to om natur/sport og gruppe tre ut fra hva de vil ta med utenlandske venner på.

En eller flere fra gruppa deler opplysninger i plenum. Vi andre stiller spørsmål.

2.6 Steder å besøke

På Tavla: Kafeer, museer, biblioteker, parker mm. Andre forslag? I gruppa: Snakk om steder dere har besøkt i byen: Kafeer, museer, biblioteker, parker mm. Vil dere anbefale noen av disse stedene? Hvorfor? Lag en liste med steder som kan leses opp i plenum.

Opplesing + notater på tavla.

2.7 Dagligdagse ord og uttrykk på norsk

Dette er pleier å være populært. Spør om noen av deltakerne har tenkt på bestemte ord og uttrykk som de har stusset over. Om dette blir et fast punkt kan de notere ned uttrykk mellom Språkkafeene. Ha gjerne noen eksempler i bakhånd. «*Rett og slett*», «*først og fremst*» og «*det er ikke bare bare.*» er blant uttrykkene som våre deltakere ville snakke om. Andre forslag: *Hvordan er formen i dag?» «jeg er i dårlig form», «jeg er i god form» osv.*

2.8 Ordspråk (f) *

De deles opp i grupper. Hver gruppe trekker et ordtak av «bollen». Snakker om det. I plenum: Forklare litt til de andre om ordtaket. Vi diskuterer hva de egentlig betyr og om det er noen av dem som minner om kloke ord fra hjemlandet. *Forslag til ordspråk, se punkt 3.4.*

2.9 Ordspråk, barneoppdragelse (f) *

Alle får et utdelt et ark med nordiske ordtak om barn/barneoppdragelse. Vi tar utgangspunkt i ett eller flere av ordtakene først, etter hvert kan diskusjonen gå helt fritt om temaet. *Forslag til ordspråk, se punkt 3.4.*

2.10 Ordspråk fra andre land

Deltakerne deler visdomsord fra sitt opprinnelsesland. Minner de om ordtak vi kjenner fra Norge?

2.11 Norske koder

Stikkord: Å være på fornavn. Hilse. Takke. Høytider. Det er lett å *misforstå* koder! Hvordan går det? Hvordan står det til? Hva svarer man? Høflighetsfraser til forskjellige anledninger (f.eks. selskap).

2.12 Ordspill (f) *

Gruppene får hver sin Absurdgalleriet-tegning. Tegningen diskuteres i gruppen. (Norskinger venter til slutt med «fasit»!) Kommer dere på andre eksempler på at ord har flere betydninger? (*Bønder, bøtter...*) En i gruppa forteller litt om hva dere snakket om. Tegningene vises fram. *Absurdgalleriet: Se www.absurdgalleriet.no*

2.13 Diskusjon, for og imot *

Del deltakerne i to for å argumentere pro et contra over et gitt tema. Presenter noen aktuelle temaer til fiktive paneldebatter. (*F.eks.: «Ulv i Norge, «rosa klær til alle», «5-åringer inn i skolen» og «musikk i heiser».*) De forbereder seg i grupper først, og så har vi felles "paneldebatter" der de skal være for eller mot, eller likegyldige. Panelene består av to til fire deltakere. Åpent for spørsmål fra publikum.

2.14 Norge

Er det lett å få kontakt med nordmenn/ folk fra andre nasjoner? Beskriv en norsk person! Hva er typisk norsk/Norge? Hvilke steder har dere hadde vært, i Norge? Hvilke steder vil dere gjerne ville dra til? En fra hver gruppe kan fortelle litt i plenum.

2.15 Å lære Norsk

Hjelpespørsmål på tavla: *Hvordan begynte du å lære norsk? Hva er vanskeligst ved norsk? Forstår du dialekter? Er det ord som er like, eller nesten like, som i ditt morsmål? (Osv.)* Diskuteres i grupper, oppsummering i plenum.

Ekstra: Del en morsom språkopplevelse eller språklig misforståelse.

2.16 Drømmer

Tre og tre sammen, snakk om drømmer i livet. Hverdagsdrømmer – for eksempel reiser – og og/eller – store livsdrømmer. Fortell om hvordan det var å snakke sammen på denne måten. Del noe, eller la vær.

2.17 Mat

Runde i plenum: hva er din livrett? Diskusjon: Hva er sunt? Mat/helse.

2.18 Klær/klesdrakt

Stikkord på tavla: Klær til forskjellige anledninger. Folkedrakter, tradisjoner. Festklær fra deres land. Yndlingsfarger. Fortell om et plagg du har. Selvsydde/strikkede plagg. Klær man trenger i Norge. Mote. Barnarbeid. *Ordtak: Klær skaper folk. Alt kler den smukke. Det finnes ikke dårlig vær, bare dårlige klær!*

2.19 Helse

Hva er god helse? Helsen systemet i Norge og andre land. *Det kan være til hjelp å ha bøker/ark med tegning av menneskekroppen.*

2.20 Vennskap

Hvordan få venner i Norge? Hvordan bli kjent med nordmenn? Hva er deres erfaringer? Noen som har noen tips? Hva ønsker du av en venn? I plenum: Noe fra gruppene.

2.21 Gaver

En gave du ga – som noen ble glad for. En gave du fikk – som du ble glad for. En gave du fikk som du ikke ble glad for. Ditt lands gavetradisjon. Hva ønsker du deg?

Diskusjon: Shopping, forbruk, kommersiell jul?

2.22 Fritid

A: To og to snakker om hva de liker å gjøre på fritiden. (Ta notater, om dere vil det.) B: En etter en forteller hva den andre liker å gjøre på fritiden.

2.23 Reise

Stikkord til diskusjon: Reise = forandring. Metafor: Den store reisen. Hvor stammer dine forfedre fra? Om de andre var turister i landet du kommer fra. Hva ville du anbefale?

2.24 Musikk

Stikkord til diskusjon: Musikk som: -felles språk -kommunikasjon -politisk virkemiddel -følelser. Hva liker du? Hva misliker du?

Variant: Musikkgenre. Deltakerne kommer med forslag til musikkgenre, vi noterer på tavla. De deles inn i grupper etter interesse for genre og snakker om sin musikksmak, Noe kan deles i plenum.

2.25 Norsk musikk (f) *

Penn og papir til alle. Sett på musikk av f.eks. Grieg. Div. folkemusikk. Hvem er komponisten? Snakk om musikken og tankene dere fikk da dere hørte den. Hva kjenner dere til av norsk musikk?

2.26 Ord

Stikkord til diskusjon: Ord kan ha flere betydninger. Ord kan ha stor makt. Ord kan være til stor glede.

Variant: Hvilke ord liker du og hvilke liker du ikke? Lag noen setninger i gruppa med disse ordene.

2.27 Klar Tale (f) *

Alle blar gjennom Klar Tale-avisene i noen minutter. Vi setter opp forslag på aktuelle saker på tavla, og stemmer over hvilke tre saker som skal diskuteres. Deltakerne velger hvilket tema

de vil diskutere og vi deler i grupper ut fra det. Vi tar en oppsummering i plenum til slutt. (PS: Artiklene er beregnet på dem med et godt ordforråd. En variant er å forenkle/korte dem ned.)
Aftenposten junior kan også ha relevante oppslag.

2.28 Diverse samtaleemner

Natur, i Norge og andre land. Hva er likt og hva er ulikt?

Tradisjoner og merkedager, ut fra hvor vi befinner oss i kalenderen.

Årstider, forskjellene på Norge og hjemlandet.

Dyr du har møtt/kjent.

Fortell om en bok, på norsk eller et annet språk. Hvorfor likte du den?

Stress i hverdagen.

Tiden går. Eller kommer den?

Fortell om et møte, med noe eller noen.

Kunstbøker. To og to, velg et bilde og snakk om det.

Hva er din yndlingsfarge?

Hva gir deg ro og glede?

Hva synes du om snø?

«Ingen er bare det du ser. Bymisjonen.» Diskuter dette utsagnet.

Snakk om fritidsaktiviteter/hobbyer.

Å trives sammen. Hva skal til?

Hva ville du gjort hvis du vant en million i Lotto?

Hva ville du gjort hvis du vant 30 millioner i Lotto?

Fortell om et møte med et menneske som var av betydning for deg og/eller gjorde inntrykk.

Hva er deres ønsker for en Språkkafe?

Hva har dere gjort siden sist? Alle, på omgang.

Fortell en ting om deg selv til alle. Evt. flere runder.

Fortell om en dag i ditt liv som var viktig for deg.

Vær. «Alle snakker om været, men ingen gjør noe med det!»

Kjærlighet.

Likestilling.

Integrering.

Tid.

Ferie.

3 Maler og eksempler

3.1 Finne opp en person (Se punktene 1.5.5 og 1.5.6)

Hankjønn eller hunkjønn.....
Hårfarge.....
Øyenfarge.....
Kroppsbygning.....
Hender.....
Føtter.....
Særlige kjennetegn.....
Alder.....
Stemme.....
Sko (fottøy).....
Påkledning, klær.....

Svake sider.....
 Sterke sider.....
 Evner.....
 Skjulte talenter.....
 Yrke? (Eller noe annet personen gjør.)
 Boligforhold.....
 Åndelige interesser - eller ei.....
 Familieforhold.....
 Komplekser.....
 Hva og hvordan spiser han/hun.....
 Kjærlighet og følelser.....
 Ambisjoner.....
 Sosialt eller politisk engasjement.....
 Hvilket fornavn har personen.....
 Hvilket etternavn har personen.....

Lånt fra Bente Clod: Skriv. Skriv forlag 2003. Hun bruker dette oppsettet som en huskeliste når hun skriver romaner. Men den funker også veldig bra som «stemningskaper»!

3.2 Norske uttrykk med dyr. (Se punkt 1.11.4)

Å slippe katta ut av sekken. Selg ikke skinnen før bjørnen er skutt. Han var dum som en stut. Hun var sta som et esel. Å kaste perler for svin. Å svelge noen kameler. Det prellet av som vann på gåsa. Som en elefant i glasshus. Han var sleip som en ål. En liten fugl har sunget. Han har en rev bak øret. Som en ku i havsnød. Jeg følte meg som en fisk på land. Han var en glad laks

3.3 Norske uttrykk med farger (Se under punkt 1.11.5)

Han var så sint at han så rødt. Hun var grønn av misunnelse. Det er Blå-mandag. Det er ikke gull, alt som glitrer. Etter bryllupet, svevde jeg på en rosa sky. Håpet er lysegrønt. Bestefar er gammel og grå. Å sitte på den grønne gren. Han slo seg gul og blå. Silda er havets sølv. Det er stemningsfullt ute, nå er det blåtimen (evt. den blå timen). Han var en skikkelig grønn-skolling! Min venninne er god som gull. Å, du er så blåøyd! Hun var gul av sjalusi. Vi går på en brun pub. Hun er en grå mus. Han har grønne fingre. Hun var rødstrømpe. På månen er det små grønne menn. Hun har gullstrupe. Hun er som en rød klut for sine kolleger.

3.4 Eksempler på ordspråk (se under punkt 2.8)

Alle er kloke til de åpner munnen. Island
 Bøker gjør folk både kloke og gale. Norge
 Etter regn kommer sol. Norden
 Ingen vet hva han har, før han mister det. Danmark
 En god latter forlenger livet. Norge, Danmark
 Aldri så galt, at det ikke er godt for noe. Norden
 Når én dør lukkes, åpnes en annen. Danmark
 Ingen kan hjelpe alle, men alle kan hjelpe noen. Sverige
 Man skal høre mye, før ørene faller av. Norden

Ordtak om barn og barneoppdragelse (se under punkt 2.9)

Barn gjør som du gjør, ikke som du sier. Sverige
 Hånden som rører vuggen, styrer verden. Norden
 Det er bedre å hente riset til barnet enn doktoren. Danmark

Et barn er som ingen, to er som ti. Norge
Egget er ikke klokere enn høna. Norden
Små gryter har også ører.
Barnet vokser, men ikke buksene. Island

Eksemplene er hentet fra Brikt Jensen (red.) Ordspråkleksikon. Schibsted 1996

3.5 Mal adjektivfortelling

I dag er vi igjen samlet tilspråkkafe på det..... biblioteket. Når vi møtes, pleier vi å ha.....diskusjoner i degruppene. Vi har.....oppgaver og snakker om.....norske uttrykk. Det hender også at vi synger en.....sang.

Dedeltakerne, både de damene og de mennene, er veldig ivrige på å lære norsk. Det er ikke alltid så lett, for norsk er et veldig.....språk! Men det tar deltakerne medhumør!

Vi er veldig heldige som har så mangenorske frivillige med oss! Både.....damer og menn, hjelper de.....deltakerne med å øve på det norske språket.

Vi håper at dere alle har dether på Språkkafeen.

Hilsen den(navn)

4 Tips og råd

4.1 Forslag til mal, dagsplan

- Kosekvarter. (Fri snakk i grupper, te kaffe med mer.)
- Presentasjon. (Kortere eller lenger etter tid og antall deltakere.) I grupper, plenum eller begge deler.
- Ord og uttrykk (hør med deltakerne, men ha gjerne noen på lur).
- Snakk/diskusjon i grupper over et gitt tema, evt. med oppsummering/deling av noe i plenum.
- En språkøvelse / en sang / noe morsomt og engasjerende.
- Info

Det kan være greit å ha noe opplegg i bakhånd. Noen ganger må man improvisere litt, kanskje forenkle/forandre en oppgave fordi man merker at den blir for vanskelig. Kanskje gripe fatt i noe som dukker opp der og da, som ønskes fra deltakerne for eksempel. Gi gjerne god tid på hvert enkelt punkt, så det ikke blir stress.

4.2 Forslag til premier

En skål med rosiner. Nøtter. Sjokoladegullpenger. Serpentin/konfetti over vinnerbordene. Dryss av metallstjerner. Å få velge en sang. Å få velge neste tema.

Ved spiselige premier, sjekk ingrediensene (f.eks. gelatin), for å sikre at alle kan spise dette.

4.3 Kjekt å ha

Navneskilt. Ark med og uten linjer, penner, tusjer, fargestifter, noe til å spille av musikk på. Diverse spill, kort, bilder, knapper. Kart/atlas. Tavle eller flippover.

Lykke til med bruken av heftet, og husk: man lærer mer og bedre når man har det morsomt, trygt og fint sammen 😊

Kontakt: Ingeborg Margrete Andersen, Vivelstadvegen 21, 2340 Løten.
Mobil: 99 28 50 74, mail: ingeburg@online.no